herpy

GEKONY

Mocquard's Madagascar ground gecko

Paroedura bastardi

Paroedura bastardi to średniej wielkości, naziemny i nocny gekon z południowo-wschodniego Madagaskaru, o mocnych kończynach, szerokiej, trójkątnej głowie i kolczastych guzkach na ogonie. Potrafi wspinać się po pniach drzew, ale łatwo gryzie, gdy się go podnosi, dlatego najlepiej sprawdzi się u ciebie, jeśli wolisz obserwować niż brać zwierzę do ręki.

Rodzina: Gekkonidae Dawna nazwa: *Phyllodactylus bastardi*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**12-15 cm** długość całkowita z ogonem
Długość życia	**6-10 lat**
Aktywność	**W nocy**
Tryb życia	**Nadrzewny i naziemny**
Środowisko	**Półpustynia i suchy las**
Trudność	**Średnio zaawansowany**

HODOWLA

Min. terrarium	**50 × 30 × 30 cm** D × S × W dla 1 dorosłego osobnika
Temperatura w dzień	**25-28 °C**
Miejsce wygrzewania	**29-31 °C**
Temperatura w nocy	**21-23 °C**
Wilgotność	**60-70%**
Woda	**Miska z wodą**
UVB	**Opcjonalne**
Pokarm	**Owady**
Utrzymanie	**Pojedynczo, w parach lub jeden samiec z kilkoma samicami**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Dojrzałość płciowa	**9-10 miesięcy**
Wielkość zniesienia	**1-2 jaj**
Inkubacja	**51-65 dni** przy 29 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Niewymieniony**
Załącznik unijny	**Niewymieniony**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Paroedura bastardi to średniej wielkości gekon o długości ciała od pyska do kloaki około 7 cm. Głowa jest trójkątna i wyraźnie szersza od szyi, a otwór uszny ma postać pionowej szczeliny. Grzbiet pokrywają powiększone, kilowate łuski ułożone w podłużne rzędy, a na ogonie znajdują się małe, kolczaste guzki, rozmieszczone bardziej regularnie u młodych zwierząt niż u dorosłych. Nogi są mocne, a palce mają lamelki, dzięki którym są szersze niż pozostała część palca.

Ciało jest złotobrązowe z rozproszonymi szarawymi plamami i trzema jaśniejszymi pręgami poprzecznymi. Pręgi są najwyraźniejsze u młodych zwierząt, u których mogą być białe z ciemnym obrzeżeniem, a z wiekiem stają się mniej wyraźne. Młode mają ponadto na głowie rysunek opisywany jako przypominający motyla lub nietoperza, który z czasem blednie. Na palcach nie ma pręg.

Gatunek został opisany w 1900 roku przez François Mocquarda jako *Phyllodactylus bastardi* na podstawie pięciu zwierząt z Mahafaly, a w 1974 roku przeniesiono go do rodzaju *Paroedura*. Później okazało się, że seria typowa obejmuje zwierzęta z co najmniej dwóch różnych linii, a jako okaz nazwotwórczy gatunku wyznaczono obecnie młodego osobnika. Naukowa nazwa

gatunkowa upamiętnia Eugène'a Josepha Bastarda, francuskiego urzędnika, przyrodnika i paleontologa zainteresowanego fauną Madagaskaru.

Taksonomia jest zawiła. Przez długi czas *P. bastardi* uważano za gatunek szeroko rozprzestrzeniony na zachodzie i południu Madagaskaru, jednak badania DNA wykazały, że kryło się pod tą nazwą kilka gatunków kryptycznych, m.in. *P. guibeae*, *P. rennerae* i *P. manongavato*. *P. bastardi* w ścisłym sensie występuje wyłącznie na skrajnym południowym wschodzie. Zwierzęta sprzedawane jako *P. bastardi* mogą więc należeć do innego gatunku z tego samego kompleksu, a nie wiadomo, ile z nich jest prawidłowo oznaczonych.

Udokumentowanych doświadczeń z utrzymywaniem tego gatunku w niewoli jest niewiele. Wielkość 12-15 cm wraz z ogonem to szacunek oparty na długości ciała oraz na blisko spokrewnionym *Paroedura picta*, a nie wartość zmierzona.

Występowanie i środowisko

Paroedura bastardi występuje wyłącznie na Madagaskarze. Starsze źródła podają, że zamieszkuje zachodnią i południową część Madagaskaru na wysokości 40-800 m n.p.m., ale dotyczy to całego kompleksu gatunków. Po podziale *P. bastardi* w ścisłym sensie jest znany tylko ze skrajnego południowego wschodu, m.in. z okolic Tolagnaro i z Berenty, a stwierdzenia dalej na zachód i północ należą do innych gatunków.

W Tranoroa gatunek żyje obok *P. guibeae*. Mapa pokazuje jedynie zgrubnie wyznaczony obszar na południowym wschodzie, a odnotowane stwierdzenia poza nim mogą pochodzić od gatunków kryptycznych lub wynikać z błędnych oznaczeń.

> **Naturalny zasięg:** Madagaskar.

ŚRODOWISKO

Kompleks gatunków jako całość zamieszkuje suche lasy, zarośla i tereny skaliste; siedlisko *P. bastardi* w ścisłym sensie nie zostało dokładniej opisane. Gatunek spotyka się na ziemi oraz na pionowych pniach i innych powierzchniach drzew. Jest naziemny, ale potrafi się wspinać. W ciągu dnia pozostaje w ukryciu, a na łowy wychodzi po zapadnięciu zmroku.

Suche lasy i zarośla południowego Madagaskaru mają długą porę suchą. Pomiary temperatury i wilgotności z siedliska gatunku nie są udokumentowane, dlatego wartości podane dla utrzymania i rozmnażania opierają się na blisko spokrewnionym *Paroedura picta*.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

Hodowla

TERRARIUM

Jedno dorosłe zwierzę potrzebuje terrarium o wymiarach co najmniej 50 × 30 × 30 cm (długość × szerokość × wysokość). Samiec z kilkoma samicami potrzebuje większej powierzchni dna. Gatunek żyje na ziemi i potrzebuje powierzchni, a nie wysokości. Wysoko położone miejsca do siedzenia nie są dobrym pomysłem, bo zwierzę nie wspina się zbyt dobrze i może zrobić sobie krzywdę przy upadku. Pokrywa mimo to musi być szczelna, ponieważ gekony potrafią wspinać się po szkle.

Urządź terrarium niskimi kryjówkami, kamieniami i kawałkami drewna, zamocowanymi tak, by nie mogły się przewrócić i przygnieść zwierząt. Każdemu zwierzęciu zapewnij osobną kryjówkę. Małe żywe lub sztuczne rośliny i suche liście dają dodatkowe schronienie. Pamiętaj o wilgotnej kryjówce, np. małym plastikowym pojemniku z otworem z boku i wilgotnym podłożem, zarówno w ciepłej, jak i w chłodnej części.

Jako podłoże dobrze sprawdza się włókno kokosowe, najlepiej z rozsypanymi suchymi liśćmi, a w prostej aranżacji ręcznik papierowy lub papier. Unikaj piasku, żwiru i granulatu z kolb kukurydzy, które trudno utrzymać w czystości i które mogą spowodować zatkanie przewodu pokarmowego, jeśli zwierzę je połknie. W jednym terrarium trzymaj tylko jednego samca, ponieważ samce mogą walczyć.

TEMPERATURA

W ciągu dnia w terrarium powinno być 25-28 °C, a w ciepłej strefie temperatura może sięgać 29-31 °C. W nocy temperatura może spaść do 21-23 °C. Na noc wyłączaj światło, aby zachować rytm dobowy.

Ciepło może pochodzić z żarówki lub słabej lampy podczerwieni nad pokrywą, ewentualnie uzupełnionej matą grzewczą pod dnem w jednym końcu. Wtedy zwierzęta same mogą wybierać między ciepłem a chłodem. Mata grzewcza działająca przez całą dobę utrzymuje ciepłe dno bez emitowania światła. Nigdy nie używaj grzejących kamieni, bo skóra zwierzęcia jest wrażliwa i może ulec poparzeniu. Mierz temperaturę termometrem cyfrowym, zamiast zgadywać.

WILGOTNOŚĆ I WODA

Utrzymuj wilgotność powietrza na poziomie około 60-70 %. Raz dziennie lekko zraszaj ścianki terrarium, aby pojawiły się krople do picia i wzrosła wilgotność. Higrometr pokaże, czy wartości się utrzymują.

Płaska miska ze świeżą wodą powinna stać na stałe, a wilgotna kryjówka jest niezbędna, ponieważ pomaga zwierzęciu w linieniu. Stale mokre warunki nie są jednak korzystne, więc pozwól podłożu nieco przeschnąć między zraszaniami i zadbaj o wentylację.

OŚWIETLENIE I UVB

Gatunek jest aktywny nocą i większość dnia spędza w ukryciu. UVB jest opcjonalne, o ile pokarm jest suplementowany wapniem i witaminą D3. Nie zbadano, czy gatunek odnosi korzyści z UVB, a w przypadku *Paroedura picta* UVB nie jest uważane za konieczne. Jeśli mimo to chcesz stosować UVB, zapewnij słabe światło i dużo kryjówek, aby zwierzę zawsze mogło się przed nim schronić.

Utrzymuj stały rytm dobowy, ze światłem w dzień i ciemnością w nocy, najlepiej sterowany wyłącznikiem czasowym. Słabe czerwone światło pozwala obserwować zwierzęta w nocy, ale terrarium wciąż powinno być w przeważającej mierze ciemne.

Czytaj więcej: Światło i UVB Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ŻYWIENIE

Gatunek jest owadożerny. Podstawą pożywienia są świerszcze, uzupełniane mącznikami i w mniejszej ilości larwami barciaka, które są tłuste i nadają się jedynie jako przysmak. Owady muszą być na tyle małe, by pasowały do zwierzęcia, maksymalnie około 2 cm dla dorosłego osobnika, a dla młodych świeżo wyklute małe świerszcze.

Dla dorosłych 4-6 owadów co drugi dzień to dobra ilość podtrzymująca, a młode powinny dostawać pokarm codziennie. Przed podaniem dobrze odżywiaj owady wartościowym pokarmem. U dorosłych oprószaj je wapniem przy co drugim karmieniu, a u ciężarnych samic i młodych przy każdym, i stosuj suplement z witaminą D3 i innymi witaminami. Mała miseczka z wapniem w terrarium pozwala zwierzętom pobierać tyle, ile potrzebują. Jeśli karmisz z ręki, podawaj pokarm długą, tępo zakończoną pęsetą.

Niedobór wapnia prowadzi do łamliwości kości, zwłaszcza u samic w okresie składania jaj i u młodych.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Paroedura bastardi i blisko spokrewnione gatunki z tego kompleksu szybko gryzą, gdy się je podnosi, prawdopodobnie w obronie. U *Paroedura picta* jest to ugryzienie ostrzegawcze, które rzadko przebija skórę, ale zwierzęta nie lubią być brane do ręki. Dlatego ogranicz manipulowanie do minimum i zamiast przytrzymywać zwierzę, pozwól mu swobodnie przechodzić z dłoni na dłoń. Nigdy nie chwytaj za ogon, który zwierzę może odrzucić w stresie. Ogon odrasta.

Samce są terytorialne i mogą walczyć na śmierć, dlatego nigdy nie trzymaj razem dwóch samców. Samca można trzymać z jedną lub kilkoma samicami, a gatunek można też trzymać pojedynczo. Każdemu zwierzęciu zapewnij kryjówkę. Nowe zwierzęta potrzebują spokoju, by się zaaklimatyzować.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Samce mają wyraźne zgrubienia hemipenisów u nasady ogona, których brak u samic, a płeć można rozpoznać, gdy zwierzęta mają 3-6 miesięcy. Dorosłe samce mają ponadto większą głowę i masywniejsze ciało. U *Paroedura picta* zwierzęta osiągają dojrzałość płciową w wieku około 9-10 miesięcy. Do rozmnażania przeznaczaj tylko samice w pełni wyrośnięte i w dobrej kondycji.

GODY I KOPULACJA

Łącz samca z kilkoma samicami zamiast tworzyć pojedynczą parę, ponieważ samiec może wyeksploatować jedną samicę. U *Paroedura picta* rozmnażanie nie wymaga sterowania sezonowego. Kopulacja odbywa się zwykle nocą, a samiec chwyta samicę za kark, przez co mogą powstać powierzchowne zadrapania. Usuń samca, jeśli samica odniesie obrażenia. Jednym ze sposobów jest pozostawienie samca z samicami na kilka tygodni, a następnie odłowienie go, aby samice zrobiły przerwę w składaniu jaj i mogły nabrać masy.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Samica składa jaja w wilgotnej kryjówce, która powinna stać w terrarium. Dobrze sprawdza się plastikowy pojemnik z otworem z boku, wypełniony w jednej trzeciej wilgotnym podłożem, takim jak torfowiec, włókno kokosowe lub wermikulit. Po złożeniu jaj samica zwykle zgarnia podłoże w kupkę w jednym końcu. Jaja są małe i mają twardszą skorupkę niż u wielu innych gekonów, ale i tak trzeba obchodzić się z nimi ostrożnie.

Liczba jaj w zniesieniu i odstęp między zniesieniami nie są udokumentowane dla *Paroedura bastardi*. Gatunki z tego rodzaju zwykle składają jednorazowo dwa jaja o twardej skorupce, które samica zakopuje w podłożu, więc 1-2 jaja w zniesieniu to szacunek. Ciężarnym samicom podawaj dużo wapnia i owadów.

INKUBACJA

Ostrożnie przenieś jaja na wilgotny wermikulit. U *Paroedura picta* inkubacja odbywa się w temperaturze około 29 °C, a do wyklucia dochodzi po 51-65 dniach. Używaj inkubatora o stabilnej temperaturze. Jaja, które się zapadają lub pleśnieją, są zazwyczaj martwe.

Czytaj więcej: Inkubacja jaj

ODCHÓW MŁODYCH

Młode są małe i delikatne. Trzymaj je w małym pojemniku z ręcznikiem papierowym lub drobnym włóknem kokosowym, kryjówką i miseczką z wodą, i zraszaj codziennie. Podawaj im codziennie świeżo wyklute małe świerszcze oprószone wapniem i zwracaj szczególną uwagę na wapń i witaminę D3, ponieważ młode zwierzęta łatwo zapadają na łamliwość kości. Trzymaj je pojedynczo lub w małych grupach osobników tej samej wielkości i rozdziel je, jeśli pojawią się konflikty.

Zdrowie i częste błędy

Paroedura bastardi jest słabo poznany w niewoli, a typowe problemy przyjęto na podstawie *Paroedura picta*.

- Niedobór wapnia i witaminy D3 prowadzi do wtórnej nadczynności przytarczyc, z miękkimi kośćmi i zdeformowanymi kończynami. Szczególnie narażone są samice w okresie składania jaj i młode. Oprószaj pokarm i trzymaj w terrarium miseczkę z wapniem.
- Oparzenia skóry, jeśli zwierzę ma bezpośredni kontakt ze źródłem ciepła. Nigdy nie używaj grzejących kamieni.
- Problemy z linieniem, jeśli brakuje wilgotnej kryjówki.
- Zatkanie przewodu pokarmowego, jeśli zwierzę połknie piasek, żwir lub granulat z kolb kukurydzy.
- Utrata ogona w wyniku przestrachu lub brutalnego obchodzenia się ze zwierzęciem.

Zgłoś się do weterynarza z doświadczeniem w leczeniu gadów, jeśli zwierzę traci na wadze, przestaje jeść lub ma zdeformowane kończyny.

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.